ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Ondřeje Mrákoty, soudkyně Michaely Bejčkové a soudce Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **O. R.,** zastoupeného advokátem Mgr. Ladislavem Bártou, Purkyňova 787/6, Ostrava, proti žalované: **Policie České republiky**, **Ředitelství služby cizinecké policie**, Olšanská 2, Praha 3, proti rozhodnutí žalované ze dne 4. 10. 2021, čj. CPR-24896-3/ČJ-2021-930310-V237, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 13. 1. 2022, čj. 18 A 18/2021 - 30,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 13. 1. 2022, čj. 18 A 18/2021 - 30, **se ruší** ve výrocích I a II.

II. Rozhodnutí žalované ze dne 4. 10. 2021, čj. CPR-24896-3/ČJ-2021-930310-V237, **se ruší** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.

III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o žalobě a o kasační stížnosti.

IV. Ustanovenému zástupci žalobce, advokátu Mgr. Ladislavu Bártovi, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů v celkové výši 3 400 Kč, která bude proplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

[1] Policie České republiky, Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje, rozhodla v červenci 2021 o tom, že žalobce (stěžovatel) bude vyhoštěn a nebude mu umožněno vstoupit na území členských států EU po dobu osmi měsíců, neboť byl na území ČR neoprávněně zaměstnán od 31. 5. do 3. 6. 2021 bez platného povolení k zaměstnání [§ 119 odst. 1 písm. c) bod 1 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky]. Proti rozhodnutí podal stěžovatel odvolání, policie však odvolání zamítla. Proti tomuto rozhodnutí se stěžovatel bránil žalobou, kterou krajský soud zamítl.

[2] Proti rozsudku krajského soudu podal stěžovatel kasační stížnost. V ní namítá, že v ČR nebyl zaměstnán. Prováděná činnost (odvoz dělníků na stavbu a zpět) totiž nesplňovala znaky závislé práce, ale znaky smlouvy o dílo či smlouvy příkazní.
[3] Ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, se NSS po posouzení přípustnosti kasační stížnosti zabývá otázkou, zda podaná kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele, a je tak přijatelná podle § 104a s. ř. s. (usnesení ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006 - 39, č. 933/2006 Sb. NSS, a ze dne 16. 6. 2021, čj. 9 As 83/2021 - 28, č. 4219/2021 Sb. NSS, body 11–12).

[4] Po vydání rozsudku krajského soudu se významně změnily poměry ve stěžovatelově zemi původu: na Ukrajinu dne 24. 2. 2022 zaútočila vojska Ruské federace a vypukla válka, která zasahuje celé její území. Z Ukrajiny proudí do Evropy milióny uprchlíků. Jde o válečný konflikt dvou států, který nemá v Evropě po roce 1945 obdobu. Tyto skutečnosti jsou v době rozhodování NSS všeobecně známy, avšak neexistovaly v době rozhodnutí krajského soudu. Probíhající ruská invaze na Ukrajinu je přitom notorietou, kterou není třeba dokazovat.

[5] NSS k těmto novým skutečnostem musí přihlédnout (bez ohledu na pravidlo stanovené v § 75 odst. 1 s. ř. s.), pokud by jinak nebyly dodrženy přímo použitelné normy, z nichž plyne především právo na život, zákaz mučení (čl. 2 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod) a zásada *non-refoulement*. Soud vezme nové skutečnosti v úvahu buď při hodnocení přijatelnosti, nebo shledá přijatelnost kasační stížnosti a této otázce se bude věnovat při přezkumu věci samé (obdobně srov. usnesení NSS ze dne 1. 6. 2017, čj. 9 Azs 14/2017-30, bod 22; rozsudek NSS ze dne 9. 2. 2021, čj. 2 Azs 214/2020-46, body 8 a 9).

[6] V této věci NSS shledal, že je nezbytné k ruské invazi na Ukrajinu přihlédnout, i když nastala až po vydání napadeného rozsudku. Kasační stížnost je tak přijatelná a v části, v níž směřuje proti výrokům I a II, také důvodná. NSS se k povinnosti vzít v úvahu válku na Ukrajině podrobně vyjádřil již v rozsudku ze dne 10. 3. 2022, čj. 10 Azs 537/2021-31, jehož závěry (i když se vážou k udělení mezinárodní ochrany) platí obdobně i v řízení o vyhoštění.

[7] Správní soudy při přezkumu správních rozhodnutí obvykle vycházejí ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Ovšem ve věcech cizineckých lze nalézt výjimky, při nichž soudy tento retrospektivní princip neuplatní.

[8] Takovou výjimkou je i přímé použití článků 2 a 3 Úmluvy. Ty jsou projevem mezinárodněprávní zásady *non-refoulement* a představují závazek ČR nevystavit žádnou osobu v její jurisdikci újmě, která by spočívala v ohrožení života, vystavení mučení, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání – například tím, že tato osoba bude vyhoštěna do země, kde by jí taková újma hrozila (usnesení rozšířeného senátu ze dne 16. 11. 2016, čj. 5 As 104/2013 - 46, č. 3528/2017 Sb. NSS, bod 22). Vyžaduje-li to tedy zásada *non-refoulement*, přihlédne soud k novým skutečnostem, a to i v řízení

o kasační stížnosti (například nedávné rozsudky NSS ze dne 12. 2. 2021, čj. 2 Azs 43/2020-27, bod 31; ze dne 29. 4. 2021, čj. 10 Azs 414/2020-41, bod 27; ze dne 14. 4. 2022, čj. 5 Azs 89/2022 - 24, body 20 a 23; nebo také nález Ústavního soudu ze dne 19. 5. 2020, sp. zn. III. ÚS 3997/19, body 34-47).

[9] NSS proto při posouzení stěžovatelovy kasační stížnosti vzal z úřední povinnosti v úvahu ruskou invazi na Ukrajině. Změna poměrů na Ukrajině je totiž natolik závažná a vyvolává takové pochyby o stěžovatelově bezpečnosti v případě vyhoštění, že od ní soud nemohl odhlédnout.

[10] NSS tedy nemohl ani přisvědčit policii, podle které bylo možné, aby stěžovatel vycestoval, neboť Ukrajina je bezpečnou zemí s výjimkou poloostrova Krym a částí Doněcké a Luhanské oblasti a stěžovateli tam nehrozí skutečné nebezpečí. Tyto závěry totiž nadále neobstojí právě vzhledem k válečnému konfliktu. Je proto nezbytné, aby si policie vyžádala aktuální závazné stanovisko ministerstva, zda je stěžovatelovo vycestování možné i za probíhajícího válečného střetu (§ 120a odst. 1 zákona o pobytu cizinců). Na jeho základě policie doplní své rozhodnutí o nové posouzení, zda by stěžovateli nehrozilo skutečné nebezpečí, pokud by byl vrácen do země původu, a tedy zda by jeho návrat neodporoval zásadě *non-refoulement* (§ 179 zákona o pobytu cizinců). NSS v této souvislosti upozorňuje na předběžnou otázku položenou Soudnímu dvoru EU (usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 28. 2. 2022, čj. 41 A 35/2021 - 27). Předmětem otázky je neslučitelnost konceptu *bezpečné země* v českém právním řádu s unijním právem. Závěry Soudního dvora tak mohou mít dopad i na nové posouzení v nynější věci.

[11] Vzhledem k této vadě řízení, ke které soud musel přihlédnout *ex offo*, se dále nezabýval jedinou kasační námitkou (podle níž stěžovatel pracoval podle smlouvy o dílo a nevykonával závislou práci).

[12] NSS zrušil napadený rozsudek krajského soudu i rozhodnutí policie a věc vrátil policii k dalšímu řízení. Policie je vázána právním názorem vysloveným v tomto rozsudku. Doplní tedy své rozhodnutí o nové posouzení, zda je vzhledem k ruské invazi na Ukrajinu možné, aby stěžovatel vycestoval zpět na Ukrajinu.

[13] Při zrušení nejen soudního, ale i správního rozhodnutí je NSS povinen rozhodnout kromě nákladů řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu (§ 60 a § 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s.). Stěžovateli však nevznikly v řízení o kasační stížnosti ani v řízení o žalobě žádné důvodně vynaložené náklady, neboť v řízení ve věcech správního vyhoštění je od soudního poplatku osvobozen [§ 11 odst. 2 písm. i) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích] a hotové výdaje a odměnu ustanoveného advokáta platí stát (§ 35 odst. 10 a § 120 s. ř. s.). Policie pak v této věci úspěšná nebyla, proto jí žádné náklady nenáleží (§ 60 odst. 1 a § 120 s. ř. s.).

[14] NSS ponechal v platnosti výrok III napadeného rozsudku, kterým krajský soud přiznal zástupci odměnu v celkové výši 6 800 Kč za úkony provedené v řízení o žalobě. Tato částka byla zástupci vyplacena 7. 2. 2022 (platební poukaz na č. l. 35 soudního spisu).

[15] NSS dále přiznal zástupci odměnu za jeden úkon právní služby, a to za písemné podání soudu ve věci samé – kasační stížnost [§ 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb. (advokátní tarif)]. Za jeden úkon právní služby náleží odměna ve výši 3 100 Kč [§ 7 bod 5 a § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu]. Dále zástupci náleží 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů za jeden úkon právní služby (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Celkem odměna činí 3 400 Kč. Tato částka bude zástupci vyplacena z účtu NSS do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. dubna 2022

Ondřej Mrákota
předseda senátu